

قانون REACH اتحادیه اروپا و تاثیر آن بر صنایع نساجی و پوشاک

متعاقب اجرای قوانین و دستورالعمل‌هایی تحت عنوان "REACH" در اتحادیه اروپا با هدف نهایی اعمال کنترل و ایجاد شفافیت در فرآیندهای تولید و مصرف مواد شیمیایی، در دهه گذشته شاهد تغییرات بسیاری در الگوهای تولید و بکارگیری مواد شیمیایی در کشورهای عضو این اتحادیه و نیز سایر کشورهای دارای داد و ستد های پایدار اقتصادی با اروپا بوده ایم. قطعا یکی از دلایل اصلی بروز این تغییرات تاثیر زیاد کاربرد انواع مواد شیمیایی در صنایع گوناگون از برق و الکترونیک گرفته تا لوازم آرایشی و عروسک سازی می باشد. پس از گذشت حدود ده سال از شروع اجرای این قانون و در کمتر از شش ماه مانده به اجرای فاز نهایی آن (در سال 2018)، بسیاری از کشورها در بازه های مختلف اجرای این برنامه اطلاع رسانی های وسیعی انجام داده و بخش های مختلف صنایع مرتبط با مواد شیمیایی آنها بروزرسانی های عمده های در فرآیندها، روش های تولید، انتخاب و مصرف مواد شیمیایی خود اعمال نموده اند. با توجه به اینکه صنایع نساجی، چرم و پوشاک ارتباط مستقیم و تنگاتنگی با مصرف مواد شیمیایی داشته و از اهداف اصلی مجموعه مقررات REACH هستند در ادامه به چگونگی ارتباط این قانون با صنعت نساجی پرداخته می شود.

REACH چیست:

REACH قانون شماره 2006/197 اتحادیه اروپا، موضوع شورای مورخ 18 دسامبر سال 2006 و مرتبط با ثبت (Registration)، ارزیابی (Evaluation)، صدور مجوز (Authorization) و یا اعمال محدودیت (Restriction) بر تولید و چگونگی مصرف مواد شیمیایی است که نهاد متولی توسعه و نظارت بر اجرای این قانون، آژانس مواد شیمیایی اتحادیه اروپا (ECHA) می باشد. مجموعه مقررات REACH برای کلیه تولید کنندگان و وارد کنندگان مواد شیمیایی و نیز کالاهای محتوی این مواد در جهت شناسایی و مدیریت ریسک احتمالی محصولات آنها برای سلامت انسان یا محیط زیست ایجاد مسئولیت می نماید.

چگونگی ارتباط مقررات REACH با صنایع نساجی، پوشاک و چرم:

چند کلید واژه اصلی مقررات REACH به شرح ذیل تعریف می شوند:

- ✓ **ماده (Substance):** به معنی هر عنصر شیمیایی و یا ترکیبات آن است. همچنین انواع محصولات حاصل از ترکیب چند ماده شیمیایی (مانند رنگزاهای، افزودنی ها، جوهر چاپ و غیره) تحت عنوان "ترکیبات آماده" (Preparation) دسته بندی می شوند.
- ✓ **کالا (Article):** هر شیئی که حین فرآیندهای تولید دارای شکل، سطح و یا طرح مشخصی گردد بطوریکه نسبت به ترکیب شیمیایی آن نقش تعیین کننده تری در کاربرد آن داشته باشد. بر این اساس کلیه صنایع مصرف کننده انواع مواد و ترکیبات شیمیایی تحت عنوان مصرف کنندگان پایین دست

(Downstream users) تعریف و متعاقب آن محصولات صنایع نساجی، چرم و پوشاک نیز زیرمجموعه "کالا" در مجموعه قوانین REACH قرار گرفته و ملزم به رعایت ضوابطی می باشند.

✓ مواد شیمیایی بسیار نگران کننده (SVHCs) :

- مواد سرطان زا، ایجاد کننده تغییرات ژنتیکی، و یا خطرناک برای تولید مثل (CMRs)
 - مواد پایدار، تجمع کننده زیستی یا خطرناک (PBTs)
 - مواد بسیار پایدار یا بسیار تجمع کننده زیستی (vPvBs)
- از این گروه در صنایع مرتبط با نساجی می توان به رنگزاهای آزو، رنگزاهای سرطان زا، برخی ترکیبات ضد آتش کننده، برخی فلزات سنگین، فرمالدئید DMF، دی کرومات سدیم و پتاسیم، گلیکول ها، ترکیبات هالوژنه و غیره اشاره نمود.

✓ لیست مواد با محدودیت مصرف (RSL)

بسیاری از مواد تعاونی و افزودنی های مورد استفاده در صنایع نساجی و چرم ممکن است محتوی موادی از این لیست باشند مانند ترکیبات بر پایه آلکیل فنول ها (AP)، کلروبنزن، رنگزاهای آلرژیک دیسپرس، مواد ضد آتش کننده، فلزات سنگین، ترکیبات قلع، فتالات ها، پنتاکلوروفنول (PCP) و غیره.

بنابراین اگر محصولات صنایع نساجی، پوشاک و یا چرم محتوی هرگونه ماده شیمیایی بسیار نگران کننده (SVHCs) و یا مواد با محدودیت مصرف (RSL) در محدوده بیشتر از مقدار مشخص باشند، تولید کنندگان و یا واردکنندگان این محصولات تحت مقررات REACH متعهد به رعایت الزاماتی خواهند گردید.

اگر مواد با محدودیت مصرف در مقادیر بیش از 0/1 درصد وزنی در کالا و یا در مقادیر کلی بیش از یک تن در سال در مجموع تولیدات و واردات وجود داشته باشد، تولید کننده یا وارد کننده کالا موظف است که آژانس مواد شیمیایی (ECHA) را مطلع نماید. همچنین در صورت اضافه شدن هرگونه ماده با محدودیت مصرف به فرآیندهای تولید شرکت ها موظف هستند تا قبل از شش ماه مراتب را به آژانس اطلاع رسانی نمایند. اطلاعات قابل ارائه دربرگیرنده تناژ تولید و مقدار مواد محدودیت دار مصرفی (مانند ضدآتش کننده ها و یا نرم کن ها یا غیره...) در کالا و همچنین توصیفی از نوع کالا و فرآیند مصرف مواد در آن می باشد. همچنین، تحت مقاله 33 مجموعه مقررات REACH، مصرف کنندگان اروپایی حق در خواست اطلاعات در خصوص اینکه آیا کالاها محتوی مواد شیمیایی بسیار نگران کننده هستند یا خیر را خواهند داشت. در صورت درخواست خریداران یا مصرف کنندگان، تامین کنندگان کالاهای محتوی مواد شیمیایی بسیار نگران کننده و یا محدودیت دار باید اطلاعات کافی به منظور استفاده ایمن از کالا (به همراه مقدار و نام مواد شیمیایی خطرناک مصرفی) را ارائه دهند. اطلاعات باید بدون درخواست هرگونه هزینه ظرف مدت 45 روز ارائه شود.

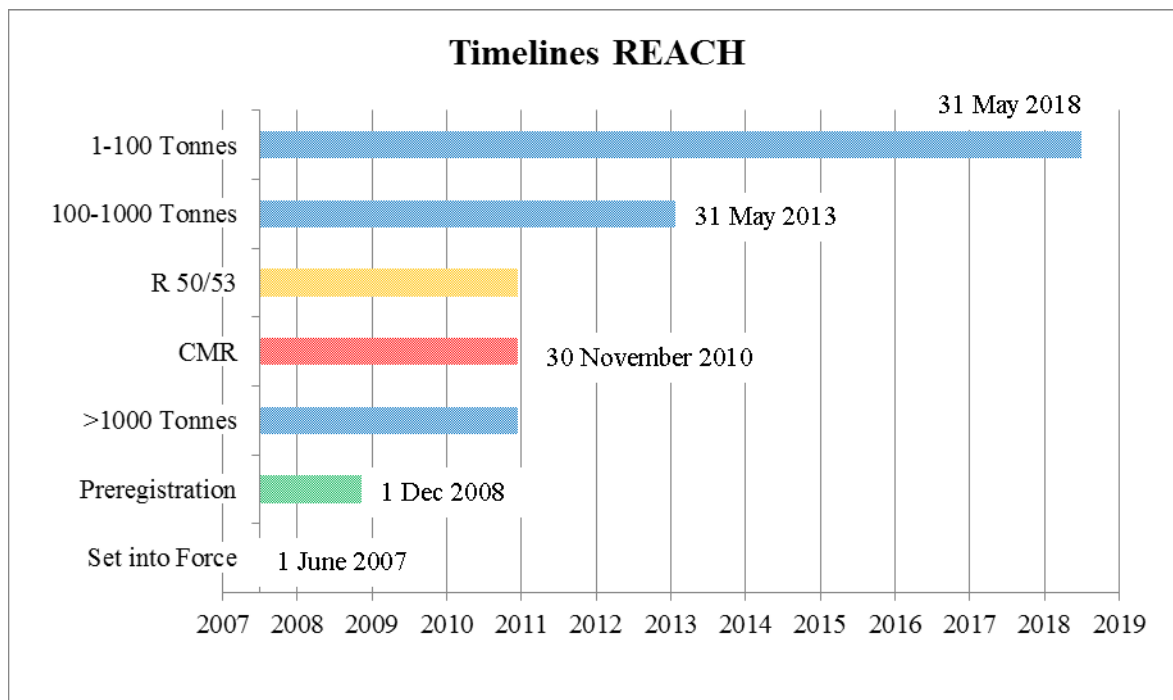
بنابراین هر شرکت که محصولی را به قصد صادرات مستقیم یا غیر مستقیم به اتحادیه اروپا تولید یا در امر واردات فعالیت می نماید باید قابلیت ارائه

اطلاعات کافی در خصوص وجود و یا عدم وجود هر گونه ماده طبقه بندی یا فهرست شده تحت مقررات REACH در محصول خود را داشته باشد. در خصوص چگونگی دستیابی به اطمینان از عدم حضور مواد ممنوعه در محصولات برای صنایع پایین دست مانند نساجی، رویکرد اصلی پیشنهادی آژانس ایجاد ارتباط نزدیک فنی با تامین کنندگان مواد شیمیایی و انتخاب مواد اولیه از منابعی است که بتوانند انطباق ضوابط محصولات خود را با مقررات REACH اثبات کنند. در این راستا ارزیابی ویژگی های مواد اولیه از طریق برگه های داده های ایمنی محصول (SDS)، آشنایی با فهرست بروز شده مواد ممنوعه یا دارای محدودیت در صنایع مختلف و لحاظ نمودن این فهرست ها و ارزیابی ها در تصمیم گیری و انتخاب منابع مواد اولیه از اصلی ترین اقدامات لازم در حصول اطمینان حداقلی از عدم حضور مواد خطرناک در محصول نهایی است. بدیهی است این ملاحظات باید در راستای تامین کل زنجیره مواد اولیه صنعت نساجی از انواع مواد شیمیایی و رنگزها مورد استفاده در فرآیندهای تولید تا الیاف، نخ و پارچه و ملزومات دیگر مورد استفاده در تولید یک محصول مدنظر قرار گیرند. پس از لحاظ نمودن کلیه موارد ذکر شده در فرایندهای تامین مواد اولیه و نیز تولید محصولات، صخه گذاری بر نتیجه حاصل از این اقدامات به واسطه اجرای تست های کنترلی مستقل بر روی محصول قابل انجام و به شکل مستند در صورت درخواست قابل ارائه خواهد بود. در حال حاضر ضوابط مقررات REACH پایه ارزیابی های بسیاری استاندارد ها و برچسب های سبز (اکو - لیبل ها) در صنعت نساجی بوده و این برچسب های سبز عمدتاً به عنوان مراجعی قابل استناد برای اثبات عدم حضور مواد ممنوعه و یا لحاظ شدن ضوابط مقررات REACH در محصولات صنایع نساجی و پوشاک مورد استفاده قرار می گیرند.

عواقب عدم انطباق با قانون REACH

تولیدکنندگان، وارد کنندگان و توزیع کنندگان در صورتیکه نتوانند به هر دلیلی محصول خود را در آژانس مواد شیمیایی اتحادیه ثبت نموده یا اطلاع رسانی اولیه به این آژانس را انجام دهند و همچنین اگر در صورت درخواست خریداران در مدت 45 روز قادر به ارائه اطلاعات مستند کافی درباره عدم حضور مواد ممنوعه در محصول خود نباشند ناقض مقررات REACH شناخته خواهند شد. در این حالت تامین کنندگان بر اساس قوانین کشورهای عضو اتحادیه اروپا مورد مجازات قرار خواهند گرفت. در صورتیکه محصول دارای ریسک شیمیایی با قانون REACH انطباق نداشته باشد از بازار جمع آوری و به موسسه RAPEX اطلاع رسانی خواهد شد. RAPEX که توسط اتحادیه اروپا تاسیس شده در جهت تامین منافع مصرف کنندگان فعالیت نموده و یک سیستم هشدار سریع برای محصولات خطرناک (غیر از فرآورده های دارویی، غذایی و پزشکی) است. بنابراین واردکنندگان و توزیع کنندگان محصولات تحت شمول مقررات REACH مانند انواع منسوجات و پوشاک و چرم سعی خواهند نمود تا پیش از اقدام به خرید از شفافیت عملکرد تولید کنندگان محصولات اطمینان حاصل نمایند تا از ریسک ها و تبعات منفی تجاری ناشی از عدم مطابقت با مقررات REACH بکاهند و این موردی است که به ویژه پس از اتمام مرحله نهایی زمان بندی قانون REACH در سال 2018 با جدیت بیشتری دنبال و از اهمیت بیشتری برخوردار خواهد شد.

شکل ها :

جدول زمان بندی اجرای قانون REACH اتحادیه اروپا